ВЕСЕЛКА

журнал для дітей

THE RAINBOW

CHILDREN'S MAGAZINE

РІК VII — ВЕРЕСЕНЬ 1960 — Ч. 9 (7

Роман Стельмах з Балтімору, Мериленд, пише:

Дорога „Веселко!"

Я дуже люблю тебе читати, а найбільше люблю читати про великих і славних людей, про гетьмана Івана Мазепу, Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесю Українку, митрополита Андрея Шептицького та про всіх тих наших героїв, які так щиро боролися та ще й тепер борються за Україну.

Мої батьки розповідають мені й моїй сестрі гарні оповідання про Україну. Ми любимо також слухати й читати казки.

Я маю сім років і ходжу до другої кляси української школи та до першої кляси англійської. Моя сестра Галинка ходить до четвертої кляси української і англійської школи. Вона також любить дуже читати тебе, „Веселко".

Посилаю одного доляра на пресовий фонд.

Па!

Відповідь Редакції:

Дорогий Ромку!

Тішить нас, що Тобі й Твоїй сестричці Галинці подобається наш журнал. У числі за травень ми надрукували розповідь про нашого славного письменника Бориса Грінченка, що писав також багато для дітей, та спогад про митрополита Андрея Шептицького. Майже в кожному числі „Веселки" знайдеш щось про наших славних і великих людей.

Дякуємо Тобі за пожертву на пресовий фонд. Вітаємо щиро Тебе й Галинку!

Христя Прончак з Філядельфії, Пенсильвенія, написала такого листа:

Дорога „Веселко!"

Я маю вже дев'ять років і вже не маленька. Ходжу до четвертої кляси курсів українознавства і до третьої кляси школи СС. Василіянок. Дуже люблю читати „Веселку", а найбільше Чап-Чалапа і Пуця-Довгоноса. Мій братчик Ромцьо має чотири роки і ще не ходить до школи, тому я читаю йому „Веселку". І він також дуже любить Чап-Чалапа. Я мушу читати йому це з десять разів, поки ми обоє не навчимося напам'ять. Тішимося дуже, що пан Еко буде продовжувати цю веселу історійку. Шкода, що вже скінчилися пригоди Котика Мурчика, але добре, що є інші пригоди Вовка Неситого. Також радо читаю оповідання про Україну, бо хоч я її не бачила, але дуже люблю.

Посилаю два доляри на пресовий фонд.

Будь здорова „Веселко!"

Відповідь Редакції:

Багатьом дітям подобається весела історійка про Чап-Чалапа. Але добре, що ти читаєш також оповідання про Україну і любиш її, хоч не бачила. Подбаємо, щоб завжди в „Веселці" друкувалися якісь пригоди. Дякуємо за даток на пресовий фонд.

Щирий привіт Тобі й Ромцеві!

1. ЩО ЦЕ?

Карлючковими потічками та й білими полями розлилась чорна вода, та й створила чудеса.

2. ШАРАДИ

а) 1—2 є на кожному дереві
3—2 давній український музичний інструмент

б) 1—2 дівоче ім'я
2—3 домашні птиці
2—3 вилітає з рушниці

3. УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ЗАГАДКИ

а) Стоїть собі старичок, бронзовий ковпачок.

б) Маленький, проворненький крізь землю пройшов, червону шапочку знайшов.

в) Ниток багато, а в клубок не змотати.

4. МЕТАГРАМА

Мене ти, мабуть, добре знаєш,
Я в бджіл будиночком служу,
А коли „в" на „к" зміниш —
В повітрі птахом полечу.

РОЗГАДКИ з чисел „Веселки" за липень, серпень і вересень присилати до 15-го жовтня.

ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ КОЖНОГО ВІКУ

з кольоровими ілюстраціями виходить кожного місяця у Видавництві „Свобода" заходами Українського Народного Союзу. Редаґує Колеґія з членів Об'єднання Працівників Дитячої Літератури. Річна передплата становить у ЗДА — 4.00 дол., у інших країнах — рівновартість цієї суми. Ціна окремого числа 40 центів.

Адреса: "SVOBODA" — "Veselka", P. O. Box 346, Jersey City 3, N. J., USA.

Редакція застерігає собі право виправляти надіслані авторами матеріяли. Передруки нових творів і ілюстрацій, вміщених у „Веселці", тільки за попередньою згодою Редакції й Видавництва та за поданням джерела.

Обкладинка роботи П. Андрусева. Розділові заставки М. Бутовича, Е. Козака, П. Холодного.

"THE RAINBOW" — "VESELKA"
published monthly by the Ukrainian National Association
81-83 Grand Street
Jersey City, N. J.
Subscription $ 4.00 per year.
Entered as Second Class Matter at Jersey City, N. J.

Ілюстрація на обкладинці: М. Бутович — Осінній плодозбір

Алла КОССОВСЬКА

НЕЗАБУТНЄ ЛІТО

До побачення, оселе,
Й ви, ліси густі навколо!
Таборові дні веселі,
Не забути вас ніколи!

Не забути нам і річку
Що шумить ген під горою,
Як тепер покинуть звичку
В ній купатися юрбою?

Бо чи може замінити
Бистру річку — тепла ванна,
Де ми будем вдома митись
Завжди ввечері і рано?

Бо чи в ванні можна човном,
Як на річці веслувати
І пісочку жмені повні
З дна самого набирати?

Як забути любу Галю
І вечірню нашу ватру,
Де ми грали і співали,
Наче в справжньому театрі?

Як забути пишні луки,
Де ми з Галею гуляли
І за два дні до розлуки
В вірній дружбі присягали?

Галі вже тепер немає,
Вже поїхала до мами,
Але не забуде, знаю,
Літа й радощів між нами.

Ось я вже й сльозу пустила
(Добре, що ніхто не бачив!)
Прощавай, оселе мила,
Не дивуйсь, що трішки плачу.

Роман ЗАВАДОВИЧ

ДІТИ ЙДУТЬ ДО ШКОЛИ

Пролетіло літо,
Мов одна хвилинка,
Мов якась прегарна,
Чарівлива гра,
І згадали діти,
Лесик і Галинка,
Що уже додому
Їхати пора...

Тут кругом так гарно!
Біла-ясна хатка,
Коло ґанку квіти,
Край воріт — бузки,
Збоку ліс, а в лісі
Сарни, зайченятка,
В далині сріблисте
Дзеркало ріки.

Ну, прощайтесь, діти,
З лісом і з квітками,
Дякуйте за усміх,
За солодкий пах!
Вже чекає авто,
В авті тато, мама,
Перед автом довгий
Мерехтливий шлях.

Діти вже у місті,
У родиннім домі,
Справ у них є двісті,
І не надить гра;
Десь біліє хатка,
Мов веселий спомин —
Діти йдуть до школи,
Бо уже пора!

Роман ЗАВАДОВИЧ

Ілюстрація Е. КОЗАКА

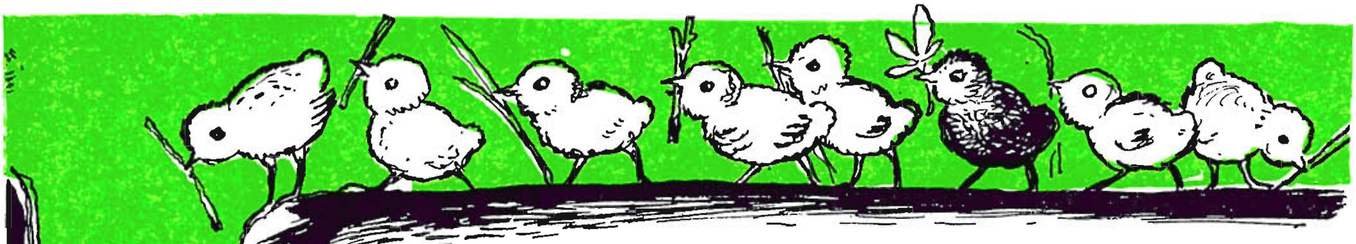

Вже минувся чар вакацій,
Відпочинку милий час —
Та не страшно нам і праці,
Школа-мати кличе нас.

ВЕРЕСЕНЬ

Беремо книжки у руки,
Не жалієм голови —
Школярів у час науки,
Боже, поблагослови!

Борис ГРІНЧЕНКО

Ілюстрація Е. КОЗАКА

ДЕВ'ЯТЕРО

Було колись дев'ятеро курчат. Вісім називалися різно, а дев'яте називалося Ціпа.

Коли курка-мати знаходила зерно, то вісім курчат раділи, а дев'яте сумувало: „Жаль, що нас дев'ятеро — думало воно, — коли б я було одно, то зерно було б моє".

Одного разу пообіцяла курка курчатам, що принесе їм колосок, якщо знайде на стерні за тином. Вона перелетіла за тин, а курчата залишилися ждати на дворі.

Восьмеро тішилося, що будуть колосочком ділитись, а Ціпа отак собі думала: „Перестріну маму і цілий колосочок у неї виманю собі".

Пішла потай, та далеко не зайшла. В городі була ямка, — Ціпа, поспішаючи, упала в неї і не могла вилізти. Плакала, пищала, але ніхто не чув її плачу. Тим часом курка-мати вернулася іншою дорогою, полічила курчат, побачила, що одного бракує, і спиталася: — Де поділася наша Ціпа?

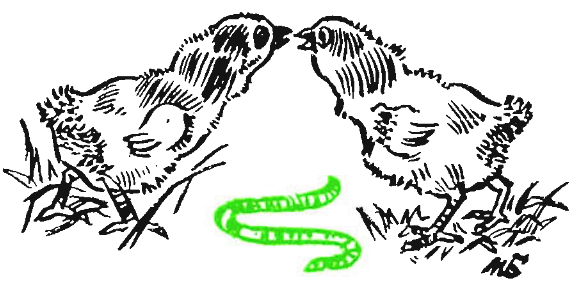
Але ніхто не знав. Розбіглися курчата по дворі шукати, а одно забігло аж на город і там почуло, що щось жалібно пищить. Побігло на голосок, знайшло сестричку в ямці.

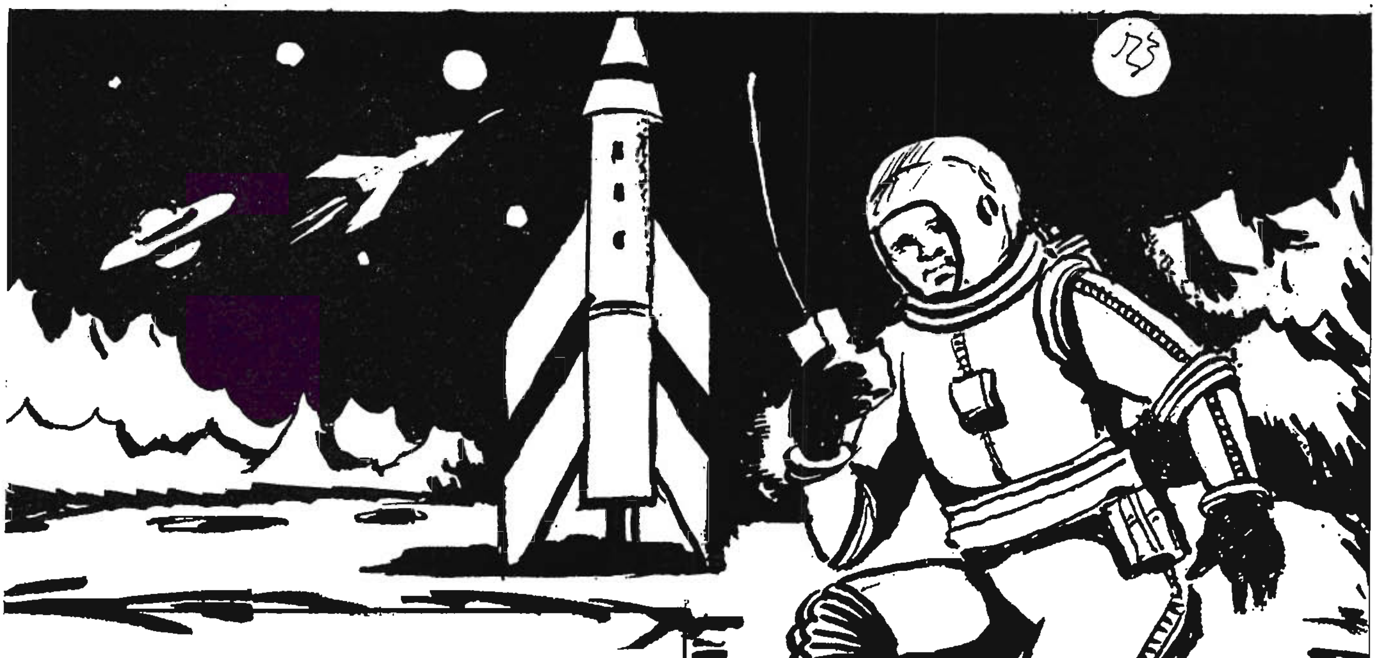
— Почекай, кину тобі вниз прутика, то й вискочиш!

Ціпа стала на прутик, але вилізти не могла. Тоді курча назбирало сухого листу, галузок, піску та камінчиків, але ямочка була глибока й Ціпа все пищала: „Ой, згину я, бідна, згину! Шкода, що тут нема всіх інших".

Тоді побігло курча по інших, і всі вони почали зносити до ямки трісочки, стебла, траву, грудки — все, що знаходили в городі. Ямка хутко вирівнювалася, і Ціпа вилазила все вище й вище. Далі — гоп! — вискочила з ямки і зраділа:

— Добре, що нас дев'ятеро. Коли б була сама, була б загинула!

Ганна ЧЕРІНЬ *Ілюстрація А. КЛИМКА*

ПЕТРУСЬ ПОЛЕТИТЬ НА МІСЯЦЬ

По обіді, коли тато прочитав українську й американську газети і закурив цигарку, Василько підсів до нього на канапу. З другого боку незабаром примостився менший, Петрусь.

— Як справи в школі, хлопці? — спитав тато. — Що цікавого вивчали? Чи маєте домашні роботи?

— Ми вже зробили, — сказав Петрусь. — Мою роботу перевірив Василь, а Василеву — мама. Ми в школі читали про вовка і козенят.

— А ми читали про пляети, — гордо сказав Василько. — Хочеш, тату, я тобі розкажу, що я про них знаю, а ти мені розкажеш, що ти знаєш. Добре, тату?

— Гаразд. Передусім, Василю, — спитав тато, — скажи мені: чи ти бачив коли хоч одну плянету?

— Бачив, — усміхнувся Василько. — У плянетарії, де нам їх показували прожектором на стелі.

— Тільки у плянетарії? — здивувався тато. — А крім того?

— Мабуть що ні, — признався Василько. — Я знаю, що таке плянети. Це такі великі небесні тіла, вони на небі, між зірок. Але вдень їх не видно, а ввечері я роблю домашні завдання або вже сплю. І тому я їх не бачив . . . А ти їх бачив, тату?

— Бачив деякі з них, сину, тільки для цього треба добре знати їх положення на небі, щоб не помилитися. Проте, ти напевно бачив супутника однієї відомої нам плянети — Місяць. Ну, а ту плянету ми всі дуже добре знаємо, бо на ній живемо.

— Я знаю! Я знаю! — вискочив Петрусь. — Ми живемо на Землі!

— Цілком слушно, Петрусю, ми живемо на одній із плянет — на Землі. А, крім того, є ще й інші плянети, всіх їх дев'ять, разом із нашою Землею, обертаються навколо Сонця. Ану, Василю, чи ти їх знаєш?

— Меркурій, Венера, Марс, Юпітер, Уран, Нептун і Плутон! — швидко, як вірш, проказав Василько, а Петрусь ледве встигав рахувати на пальцях.

— Тільки вісім, — сказав він· — Одну загубили·

— А Земля? — нагадав тато. — Із Землею дев'ять.

— Як цікаво, тату! Всі ці плянети невпинно обертаються навколо самих себе і навколо Сонця, а разом із Сонцем навколо ще якогось більшого центру. А чому так, тату, і чому вони не падають?

— Так світ побудований, синку. Як людина без роботи, без руху жити не може, — навіть тоді, коли вона спить, тіло її живе і працює — так і всесвіт взаємно притягається і своїм рухом тримає рівновагу.

— Тату, а коли є ще інші, такі як наша Земля, плянети, то чи й там люди живуть? — таємниче запитався Василько.

— І чи є там українці? — додав Петрусь.

— Цього ще ніхто не знає, — задумано промовив тато. — Ще з давніх часів люди цим цікавились, багато різних казок наскладали. Ще в старовину вірили, що по смерті душа людини летить у далекий світ, на котрусь із плянет... Навіть малюнки є, як би ті люди на інших плянетах мали виглядати...

— Я бачив малюнки людей з Марса, — сказав Василько. — З довгими руками, з величезними головами, у скафандрах і з антенами на голові... Чи це може бути правда, тату?

— Я боюся їх, — сказав Петрусь. — Вони такі, як великі раки!

— Нема чого боятися, — заспокоїв його тато, — то ж тільки на малюнках. Проте, люди уявляють собі речі на підставі того, що знають з науки. От, як винайшли потужні телескопи і почали приглядатись до однієї з найближчих до нас плянет, Марса, то багато чого цікавого на ній побачили. Узимку на бігунах Марса видно багато льоду і снігу, а коли там стає тепліше, так ніби весною, лід відступає, тане. Тоді на Марсі з'являються темні плями, а пізніше вони зеленіють, а потім стають бронзовими. Деякі вчені думають, що то так міняють колір рослини, що ростуть на Марсі. Ще нам відомо, що на Марсі мало води і повітря.

— А людина без повітря і без води не може жити, — зауважив Василько.

— Бо тоді немає чим митися і білизну прати, — додав Петрусь.

— І нема чого пити й чим дихати, — виправив тато. — Отже, з цього мусіло б виходити, що на Марсі не може бути людей. Але в останні роки учені прийшли до висновку, що на інших плянетах можуть жити створіння, пристосовані до тамошніх умов. Може вони там і їдять, і вдихають цілком інші речовини, аніж ми тут, на Землі, може вони пристосовані жити в тих умовах так, як ми на Землі...

— Тату, а все таки, як виглядали б марсіяни? — поцікавився Василько.

— Але ж ти знов своєї! Я ж тобі сказав, що ніхто цього не знає. Проте, учені роблять здогадки про вигляд людини з Марса. Плянета Марс далі від Сонця, ніж Земля, і вона куди більше охолола всередині. Найтепліше там буває опівдні влітку, так, як у нас на початку весни. А вночі стає так холодно, що людина з Землі там би відразу на смерть замерзла! Отже, якщо там є люди, то вони напевно мусять ховатися наніч десь вглибині.

— А вдень вони виходять на сонечку грітися, як наша бабуня! — заляскав у долоні Петрусь.

— То вони, мабуть, малені, худенькі, — сказав Василько.

— Може якраз навпаки, — заперечив тато. — Марс значно менший від Землі, і тому не притягає до себе людину з такою силою. Отже, на Марсі все значно менше важить, і людині легко носити своє власне тіло. Тому вона може бути і вищою, і більшою, може стрибати собі зі скелі на скелю, не прикладаючи до того особливої сили.

— А як на Венері? — спитав Василько.

— На Венері справа інша. Вона ближча до Сонця, ніж Земля, і там удвоє гарячіше, ніж у нас. На Венері напевно є життя, бо там багато повітря і водяної пари, отже, щось там може рости й жити. Але вся біда в тім, що на Венері ми навіть у телескоп нічого не бачимо: вона оповита непроникливою завісою хмар і випарів. За тією завісою може ростуть величезні ліси, пишні квіти і трави, бродять дивні створіння... Може колись і дізнаємося!

— А чи живуть люди на Сонці? — раптом спитав Петрусь.

— О, на Сонці напевно ні! Сонце від Землі віддалене на 93 мільйони миль, але й то, як припече влітку, то не знаєш куди дітися! А як би то жити на Сонці? Там і ступити не можна: все розжарене, самі полум'яні гази й вільні атоми, що розлітаються на всі кінці і знову сполучаються...

— Тату, — промовив Петрусь, що став уже потроху дрімати. — Я хочу полетіти на Місяць.

— Це дуже далеко, сину, — засміявся тато.

— Не далеко! Я його з вікна бачу, зовсім близько, он там за нашою школою.

— Ти не знаєш, синку, як то далеко! 240 тисяч миль звідси! Скільки ж то треба було б часу!

— П'ять днів? — наугад запитався Петрусь.

— Ти таки відгадав, синку, може навіть і менше, якщо летіти ракетою. Але покищо ніхто до Місяця не долетів, хоч уже не одну ракету випустили на розвідки, і одна з них вже обійшла навколо Місяця.

— Тоді я полечу на Місяць першим, — вирішив Петрусь. — А чи можна буде мені Рябка з собою взяти?

— Може Рябко раніше від тебе на Місяці побуває! — пожартував тато. — Адже перше ніж пускати у простір людей, винахідники випробовують лет на тваринах. От недавно одна мавпочка щасливо повернулася у щільно закритій капсулі із міжплянетарного простору... Тепер її лікарі старанно досліджують, щоб дізнатися, чи може людина витримати цю тяжку і небезпечну мандрівку...

— Я можу в поїзді п'ять днів їхати і не втомитися, — завважив Петрусь.

— Це зовсім не те, дитино, — похитав головою тато. — То в поїзді, а то — в ракеті. Ти ж бачив у кіні, як вона вибухає, скільки диму, вогню, грюку! А уяви себе всередині такої ракети! Можна і впасти, і вдаритися, і перелякатися, і навіть умерти... А яка нестерпна спека! Бо ж ракета мусить летіти з величезною швидкістю, щоб перемогти силу земного притягання, відірватися від Землі й вийти в міжпланетарний простір. Там уже летіти неважко, бо ніщо ракету не притягає, хіба на метеор наскочити можна... Але основне — це пролетіти крізь земну атмосферу, цебто той шар повітря, що огортає земну кулю... Над цим тепер працюють кращі вчені цілого світу, і я не сумніваюсь, що вже скоро ми зможемо полетіти на Місяць, а згодом і на інші плянети.

— Я полечу, тату, — запевнив його Петрусь. — І візьму тебе з собою.

— Добре, — погодився тато. — Тільки ти ж знаєш, що для цього треба дуже багато вчитись.

Скафандр — металевий шолом, що його нурці надягають на голову.

М. ПЕТРІВ *Ілюстрації Юрія КОЗАКА*

ЧОТИРИ БРАТИ

Перший брат:

Поїхав сірий поїзд,
Ще й свиснув десь за містом, —
Як виросту великий,
То буду машиністом.
У чорних окулярах
(Щоб дим очей не виїв)
Вестиму я поспішний
На лінії Львів-Київ.

Другий брат:

У мене до летунства
Велика є охота, —
Як виросту великий,
Навчуся на пілота.
Мені не зайде сонце!
Не зловить річка квола,
Бо за добу об'їду
Я землю всю довкола.

Третій брат:

Мене манить до себе
Безмежність океану,
Як виросту великий —
Матросом, мабуть, стану.
Везтиму в пароплаві
І фіґи і бавовну,
І золотисті скрині,
Скарбів заморських повні.

Четвертий брат:

А я, хоча найменший,
Не всиджу теж у хаті,
І полечу у небо
На бистрім астростаті
Або загину славно
Я разом з астростатом,
Або на Марсі дальнім
Встановлю рідний прапор.

Микола ЩЕРБАК

ВІРШОВАНА

Ш — Шевченко, наша слава,
Наш пророк і наш співець
І за волю, за державу
Богом даний нам борець.

Щ — це щиглик невеличкий,
Що щебече на гілках
Діткам пісню, мов їх кличе
До вишневого садка.

Ілюстрації Е. КОЗАКА

АБЕТКА

Ю — це юний лицар Юрій,
Що за правду меч підняв
І в бою, мов грім у бурі,
Злого змія подолав.

Я — ялинка ясносяйна,
Що маляток звеселя,
На гілках — оздоба гарна,
На верхів'ї — янголя.

Ольга МАК *Ілюстрація П. АНДРУСЕВА*

АСКОЛЬД І ДИР ТА КИЇВСЬКІ КНЯЗІВНИ

Казка

Діялося це давно у славному городі Києві — столиці Землі Полянської, за князя, що його імени вже ніхто не пам'ятає. Може звався він Кий, а може якось інакше — не знали тоді наші предки письма, то й не записали. А шкода, бо був той князь мудрим і сильним правителем, якому корилися не лише поляни, що жили довкола Києва, а й інші українські племена: деревляни, дреговичі, сіверяни й тиверці. Давали данину князеві, йшли служити до нього дружинниками, ходили в походи разом з ним — і збагачували княжу столицю.

І був город Київ найкращий та найбагатший серед усіх інших українських городів, а слава про його князя йшла далеко довкола і заходила аж у царство індійське, в городи грецькі. Стояв, як і тепер стоїть, Київ на березі Дніпра-ріки, а по ріці вгору і вниз пливли човни великі, всіляким крамом навантажені. Купці біля Києва приставали і з киянами торгували. Веселий і багатий був город Київ.

Та ось упав на нього сум великий, огорнув цілу Землю Полянську, бо занедужав тяжко князь Кий і зліг на смертельну постіль.

— Горе мені, горе й вам! — говорив умираючий князь до своєї родини й бояр, що зібралися біля його ложа. — Ось умру я — і скінчиться княжий рід Київ, від того першого Кия, що осадив оце місто. Не дав мені Бог синів, лише дві доньки. Хто ж перейме владу по мені?

— Горе нам, горе нам! — повторювали бояри, повторювали дружинники, а за ними все місто і вся Земля Полянська. — Вже не будемо мати такого мудрого й доброго правителя! Хто ж нас у бій поведе, хто ж нас від ворогів оборонить?! Горе нам, горе нам!..

А як уже вмер князь Кий, то трава три дні росою сходила, дерева додолу похилялися, а хвилі в Дніпрі-ріці так схлипували жалісно й так об береги билися, аж вали довкола міста мокрі стали. А вже що люди плакали та журилися — й казати нічого!

Вмерлого князя посадовили на золотом кованому троні, трон поставили у видовбаний з дуба човен, а човен встановили на великому кострищі. Три дні й три ночі приходили люди з усіх сторін і разом з киянами оплакували померлого володаря. А тоді вбили його найкращого коня, найулюбленішого мисливського собаку, поклали в човен княжу зброю, їжу, питво — і все це підпалили. Коли ж усе згоріло, висипали на місці кострища високу могилу, на ній наставили столів з усякою їжею та питвом і засіли за тризну. Такий тоді був похоронний звичай.

Ось п'ють кияни, їдять, померлого князя прославляють, його воєнні подвиги згадують і журяться:

— Де ж ми другого такого доброго князя знайдемо?..

Так собі розмовляють, аж бачать — пливе вниз Дніпром човен великий. Та не простий, а цілий кленовий, міддю кований, на дванадцять пар срібних весел. Спереду стоїть молодець, на веслярів покрикує, ззаду стоїть другий молодець, керму тримає. Гарні обидва, в зброї блискучій, в одежі адамашковій, сріблом-золотом шитій. Відразу видно, що непростого роду.

Побачили їх кияни, почали руками махати й до берега закликати. А ті й послухали. Навернули човен до берега, на землю посходили, шапочки соболеві поскидали, людей привітали і питаються:

— Хто ви такі, люди добрі, і що за подія у вас сталася, і чого ви нас у дорозі припиняєте й до себе просите?

— Ми поляни, — відповідають їм люди. — А подія у нас дуже сумна: вмер наш князь і не лишив по собі синів, лише дві доньки, Яромиру й Любомиру. Тож ми по ньому тризну справляємо, а самі журимося: хто ж нами правити буде?.. Сідайте з нами до столів, нашого покійного князя спом'яніть і розкажіть про себе, хто ви й куди путь держите?

— Ми, — відповідають гості, — добрі молодці, з далекої землі Варязької, що звідси на північ. Старшого з нас звуть Аскольд, а молодшого — Дир. Вибралися ми в дорогу щастя-долі шукати, сили свої випробувати. Шукаємо собі землі й людей, де б можна було княжити. І добре, що до вас трапили: у вас нема князя, в нас — землі. У вас князівни женихів ждуть, а ми собі наречених шукаємо. Чи не приймете нас по-доброму.

Порадилися кияни й відповідають:

— Приймемо вас, але перше хочемо знати, чи ви й у війні такі справні, як при столі? Дамо вам дружинників багато, і хай кожен з вас покаже, що вміє. Один хай іде через степи половецькі на грецькі городи, орду половецьку погромить, городи грецькі завоює і данину з них візьме. Другий хай іде рікою Дніпром аж у самий Табарістан — у царство хозарське, що то лежить над Каспійським морем. Хай хозарського царя у полон візьме, військо його розгромить, а з городів дань ізбере. Коли того докажете, віддамо за вас князівен і признаємо вас за своїх князів.

— То й добре! — згодилися Аскольд і Дир.

От зібралася війська сила-силенна — а все добрі молодці, до війни охочі, слави жадібні, до чужих країн цікаві. Поділилися на дві частини: котрі кінні — мали йти з Аскольдом, котрі піші — мали пливти з Диром.

Коли вже всі зібралися в дорогу, вийшли на ґанок обидві князівни з своїми судженими попрощатися. Стали у віночках та стрічках, у сорочках вишиваних, у керсетках шовкових, у дукачах та в намистах — мов дві зіроньки засяли. Стали навпроти них молоді брати — каптани на них оксамитні, панцери золоті, на шапках пера павині — мов два місяці зійшли.

На прощання вийняв Аскольд із-за пазухи яблуко золоте й подав Яромирі.

— Візьми, — каже, — князівно, це яблуко. Не просте воно — чарівне. Стане тобі у пригоді, коли з тобою біда трапиться.

А Дир подарував своїй нареченій клубок пряжі золотої та й каже:

— Оце, Любомиро, по цьому клубочку я знайду тебе скрізь, куди б тебе доля не занесла. Бо не простий цей клубочок, а чарівний.

Попрощалися всі гарно — і брати поїхали, а сестри лишилися. Посідають, було, коло віконечка, на срібних веретенцях льон прядуть, милих із походу виглядають. Біля них у ногах Лешко сидить, байками князівен розважає. Був такий при князівському дворі карлик з лікоть завбільшки, з домовиком під піччю спав, багато всякого знав і не раз ставав у пригоді княжій родині.

От чи багато часу минуло, чи ні, а вибралася Яромира в ліс ягідок на полуденок назбирати, і Лешко з нею.

— Глядіть, князівно, далеко в ліс не заходьте, — остерігає карлик. — Отут скраю збирайте.

— Коли ж бо тут уже всі ягоди визбирано! — каже Яромира. — Ходімо далі.

Пішли трохи далі — і справді, більше ягід, та такі гарні, та такі стиглі, що в устах розпливаються.

— Ой, князівно, не йдім далі, бо буде біда! . .— знову остерігає Лешко.

— Та ще трошки.

Яромира ягідки збирає, в нову козубеньку складає, а Лешко по боках озирається, бо чує щось недобре. Потім князівну за рукав смикнув і показує:

— Князівно, гляньте но, що там за тою старою липою стоїть? . .

Глянула Яромира та й ягоди зі страху розсипала; причаївся за липою Лісовик страшний-престрашний і з Яромири очей не зводить. Голова в нього, мов копиця сіна, величезна і зеленим мохом обросла. На чолі роги, ноги цапині й борода аж по землі волочиться.

Скрикнула Яромира і — в ноги! А за нею на тисячі голосів залунав регіт лісовика: „Хо-хо-хо, ха-ха-ха! . ."

Прибігла Яромира додому, матері свою пригоду розповідає, а княгиня й каже:

— Цур йому, доню! Більше до лісу не ходитимеш!

— То й не ходитиму, матусю . . .

За день чи за два пішла Любомира на Дніпроріку хустя прати, а за нею знову Лешко. От і пере князівна — кладочка у неї кришталева, праничок бурштиновий, а все хустя — шовкове. Вдарить Любомира бурштиновим праничком по кришталевій кладочці — кладочка задзвенить, і люди знають, що то князівна хустя пере.

Пере Любомира, пере, вже мало її зосталося, коли гляне — аж найтонша її сорочка, що то цілі рукави золотом гаптовані, враз упала в воду і поплила. Пливе попри самий берег, так, що здається — ось руку простягнеш і піймаєш, але піймати не дається. Князівна за нею, а вона далі, князівна за нею, а вона все далі.

Заплакала Любомира, білі ручки заломила, — шкода їй, бач, сорочки, та й матері боїться, щоб не сварила. Хотіла вже у воду скочити, але Лешко не дав. Учепився Любомирі за запаску і каже:

— Не сама ваша сорочка у воду впала, князівно. Її стягнув он той, що в очереті сидить.

Дивиться Любомира — справді з очерету Водяник виглядає, та такий то вже страшний, такий страшний — і не сказати! Пика в нього синя, опухла, борода з баговиння, очі з мушель, а в бороді чорні раки сидять.

Скрикнула Любомира й пустилася тікати, а Водяник у воду пірнув — тільки забулькотіло по ньому: буль-буль-буль! . .

Прибігла Любомира додому, матері скаржиться, плаче, а княгиня на те:

— Цур йому, доню, разом із сорочкою! Більше на ріку не ходитимеш, а я тобі другу сорочку справлю.

Сидять знову сестри проти віконця, на срібних веретенцях льон прядуть і своїх суджених виглядають. Пливуть Дніпром великі човни, всяким добром навантажені, одні вгору, другі вниз, а суджених як не видно, так не видно, як не чувати, так не чувати.

(Продовження буде)

Пояснення слів: Земля Полянська — землі коло Києва, де жило українське плем'я поляни; осадити — заселити людьми; тризна — за поганських часів поминальний обід після похорону покійника; адамашок — рід шовкової матерії; соболь — хутряна тварина; путь — шлях, дорога; путь держати — прямувати; Земля Варязька — теперішня Скандинавія, країна шведів, норвежців і данців; лікоть або локіть — давня міра, завдовжки від ліктя до кінця середнього пальця руки; домовик — домовий дух, уявна істота з народних повір'їв; козуб — посудина з деревної кори; баговиння — водяна рослина.

К. ПЕРЕЛІСНА

СУСІДИ

Зайчик з білкою жили
Як сусіди в лісі:
Перше спало на землі,
Друге — на горісі.

Встане зайчик рано — стриб!
„Добрий день, сусідо!
Я знайшов тут цілий гриб —
Здасться до обіду."

Скаже білочка: „Ох, ох!
Дуже, дуже мило!
Може б з вами ми удвох
Той грибочок з'їли?"

І махне своїм хвостом,
Зайчик посміхнеться,
Сядуть разом над грибком —
І обід почнеться.

ДІМА

РАНОК

Ніч минула . . . В яснім небі
Знову ранок голубів,
І літали над дахами
Білі зграї голубів.

Вранці діти йшли до школи,
А коли дійшли дорогу,
Сіра вивірка-пустунка
Перебігла їм дорогу.

На ріці немов проснувся
Пароплав: почав густи й
Знову рушив у дорогу,
Дим пускаючи густий.

А на нашому подвір'ї
(Аж подвір'я стало сіре)
Горобців злетілась зграя
І цвірінькає — співає:
„До-ре-мі, фа-соль-ля, сі-ре . . ."

Володимир МАЦЬКІВ *Ілюстрація П. ХОЛОДНОГО*

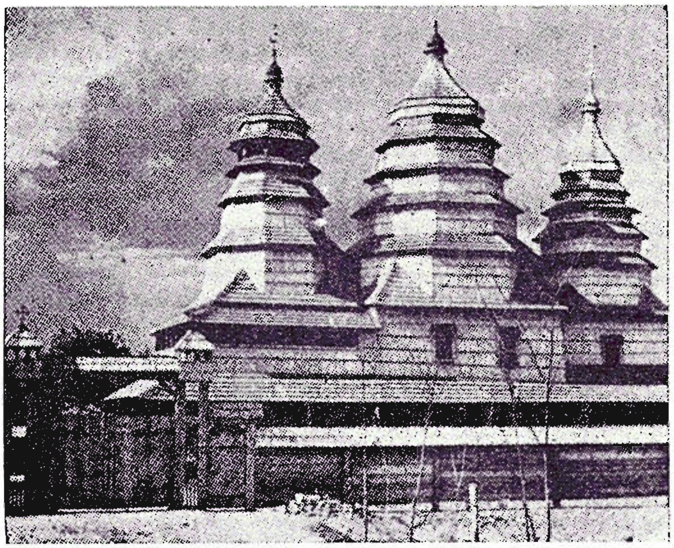
УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО

VII. НАРОДНЕ БУДІВНИЦТВО

По селах України жили майстри, що будували хати, господарські будівлі і дуже гарні церкви. Ці сільські будівничі ніяких технічних шкіл не закінчували, а вчилися від старших майстрів складати пляни прегарних будов. З-під їх рук виходили будівлі великої мистецької вартости.

Українські селяни люблять, щоб їхні хати були вліті прохолодні, а взимі теплі. Хати будують вони з таких матеріялів, що їх в околиці легко дістати, отже в лісистих сторонах — з дерева, а в безлісних — з глини.

Бойківська церква з села Кривки (1763 р.), перевезена до Львова у 1930 р.

Українська сільська хата складається віддавна з трьох частин: світлиці або великої хати, хатини і сіней, що посередині між ними. Якщо колись багатший господар потребував хати з більшою кількістю кімнат, то будував таку саму тридільну, лише більшу розмірами, а тоді кожну частину переділював на дві чи більше кімнат. При вході до сіней добудовується звичайно ґанок.

Але свій мистецький хист найкраще показали сільські будівничі, будуючи дерев'яні церкви. Дерев'яні церкви в Україні — це справжні перлини українського народного будівництва. На них з подивом дивляться учені, архітекти. Є багато книжок чужими мовами, в яких знавці-чужинці описали спосіб будови наших церков і прославили їх незвичайну красу.

На передмісті Львова був монастир Отців Студитів. Для того монастиря куплено й перевезено дерев'яну церкву з бойківського села Кривки в Карпатах. Це зробили Отці Судити для того, щоб показати мешканцям міста красу народного будівництва.

Фундаменти або підвалини наших дерев'яних церков розпляновані так само, як у хатах. Церква складається з трьох частин, але внутрішніх стін не має. Над кожною з трьох частин церкви піднімається вежа-баня. У деяких церквах будували лише одну баню посередині, а решту вкриґали дахом· Але були й великі, п'ятибанні церкви, а Запорізький собор у Новоселиці мав аж дев'ять бань, і його уважають справжнім „чудом" народного будівництва. Цікаво, що в старих церквах, які простояли по 200, 300 й більше років, нема ні одного залізного цвяха. Усе позбивано дерев'яними кілками.

Дві світові війни, що шаліли на українських землях, і часті пожежі знищили дуже багато цінних пам'яток нашого народного будівництва. Немало церковок зруйнували чужинці-наїзники, що поневолили український нарід.

(Продовження буде)

УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ПРИПОВІДКИ

Чого Івась не навчиться, того й Іван не буде знати.
Шануй учителя, як родителя.
Науки ні вода не затопить, ні вогонь не спалить.
Книга вчить, як на світі жить.
Вік живи — вік учись!
Чого замолоду навчишся, те на старість як знайдеш.
Хто вчиться змолоду, не знає на старість голоду.
Голова без розуму, як ліхтарня без свічки.
На те й голова, щоб у ній розум був.
Око бачить далеко, а розум ще далі.
Не перо пише, а розум.

Олександер БІЛОУСЕНКО

ПРИГОДИ ВОВКА НЕСИТОГО

Ілюстрація В. Цимбала

10. СОЛОМ'ЯНИЙ БИЧОК

Якось пощастило Вовчикові. Попоїв досита і побіг задоволений.

Забіг Вовчик у гущавину, аж бачить кільканадцятеро овець збилося в купу і стоять собі, — видно, заблудили в лісі.

„Буде на пізніше", подумав Вовчик.

Вийшов Вовчик на узлісся, аж бачить — бичок пасеться, а під деревом баба дрімає.

Підходить Вовчик, — чудний якийсь бичок.

— Хто ти такий? — питає.

— Я бичок-третячок, з соломи зроблений, смолою засмолений.

— Коли ти смолою засмолений, — каже Вовчик, — то дай і мені смоли бік засмолити.

— Бери!

Вовк зараз до бичка, хотів смоли віддерти. Дер, дер та зубами й зав'яз, що ніяк уже й не віддере: що хоче назад, то ніяк.

Так то він вовтузився з тим бичком, аж прокинулась баба. Побачила Вовка, покликала діда.

Проситься Вовчик у діда:

— Ой, дідусю, пусти мене, я тобі за це цілу отару овечок прижену.

— А не обманеш? — питає дід.

— Ні, дідусю! Хоч слово в мене вовче, але тверде. Ні, не обману!

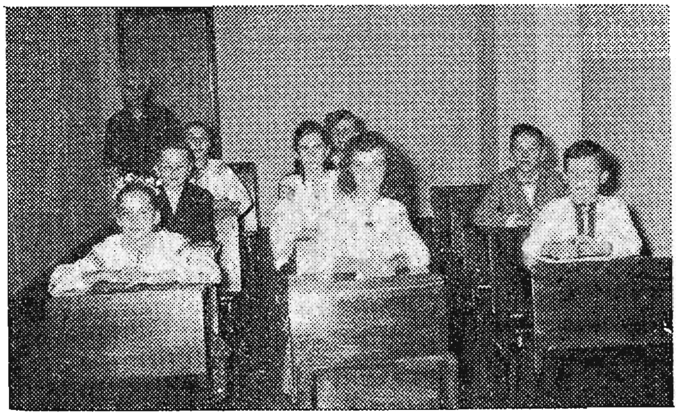
— Гляди ж! — сказав дід і відірвав Вовка від смоленого бичка, що побитий кравцем бік йому засмолив.

Побіг Вовк у лісову гущавину та й жене цілу стару овець. Аж то саме дідові вівці були: відбилися від громадської отари і він уже думав, що пропали. І дід радий, що вівці знайшлися, і Вовчик радий, що бік у нього засмолений.

(Продовження буде)

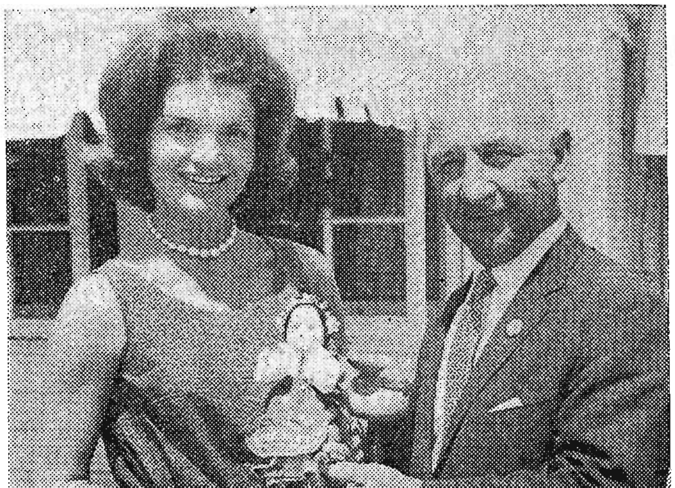
З ДИТЯЧОГО ЖИТТЯ

ЧИТАЧІ „ВЕСЕЛКИ" У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

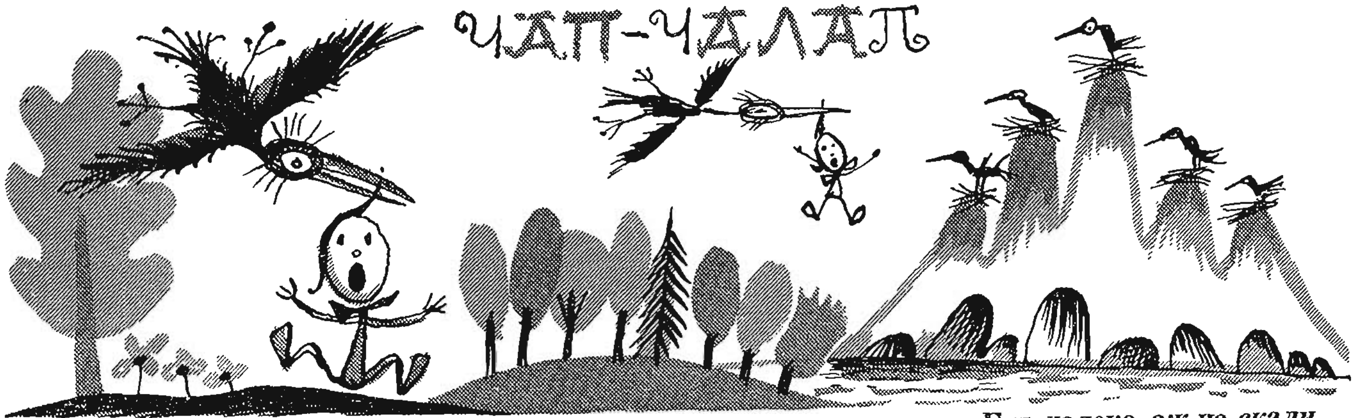
На цьому знімку бачимо учнів 4-ої кл. Школи Українознавства при церкві св. Покрови в Філядельфії з їх учителькою Марією П. Юркевич. Це ще не ціла кляса, бракує п'ятьох учнів — але всі 13 учнів передплачують „Веселку" і читають її під час навчання нарівні з читанками. Бажаємо їм і в цьому шкільному році (вони тепер п'ятаки) добрих успіхів у вивченні рідної мови та інших предметів українознавства.

ЛЯЛЬКА - „УКРАЇНКА" ДЛЯ П-НІ КЕННЕДІ

Не лише діти, але й дорослі люблять ляльки. Зокрема, коли лялька вдягнена в український народній стрій. На світлині заступник головного предсідника Українського Народного Союзу п. Йосип Лисогір передає таку ляльку — „українку" пані Кеннеді, дружині демократичного кандидата на президента ЗДА.

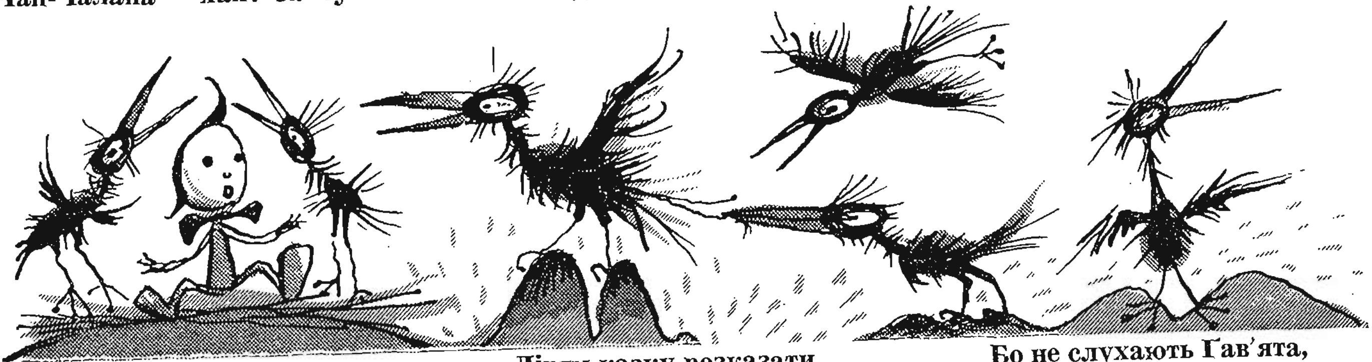
Чап-Чалап

Надлетіла Ґава з дуба,
Чап-Чалапа — хап! за чуба

Понесла його горою,
Понад лісом і рікою,

Ген, далеко, аж на скали,
Там, де Ґави гнізда мали.

Посадила поміж діти:
„Прошу з нами тут сидіти!

Дітям казку розказати
І до сну заколисати.

Бо не слухають Ґав'ята,
Ані мами, ані тата."

Каже Чап-Чалап: „Ніколи
Не послухають без школи!

Всі ви, Ґави, дуже дикі,
Так малі, як і великі.

Разом сядьте всі посполу
І заложимо тут школу!"

Вчились всякої науки,
Починаючи з азбуки.

Школу Ґави полюбили,
Скоро дуже всі змінились.

Чемні і розумні стали,
Ви б їх нині не пізнали.

ЕКО

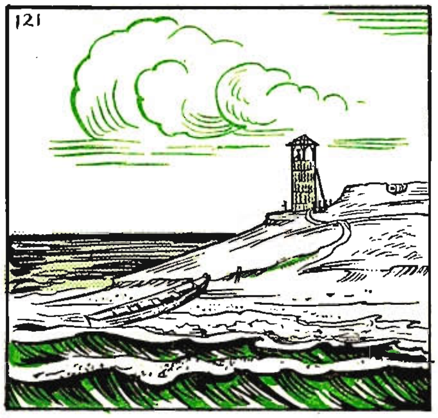
Сценарій і текст: Р. ЗАВАДОВИЧ
Scenario and story: R. ZAVADOVYCH

Ілюстрації: П. ХОЛОДНИЙ
Illustrations: P. CHOLODNY

БОГДАН, КОЗАК-ХАРАКТЕРНИК
ІСТОРИЧНА КАЗКА

UKRAINIAN TALE
BOHDAN, KOZAK-SORCERER

РОЗДІЛ IX: СИЛА ХАРАКТЕРНИКА *CHAPTER IX: THE POWER OF THE SORCERER*

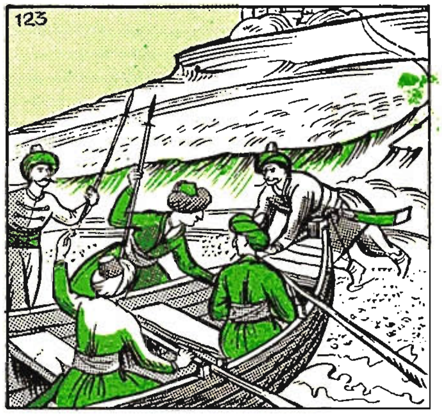
Тихо обмивали хвилі береги турецького сторожового острова.

The waves were quietly washing the shores of the Turkish coast guard island.

— Корабель із зламаною щоглою! — повідомив бартовий з вежі.

— The ship with the broken mast! — yelled the watch from the tower.

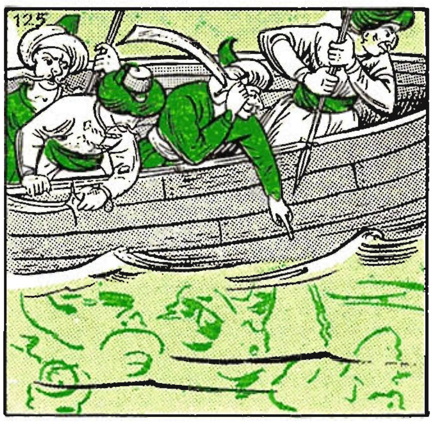
— Вислати байдака й перешукати пошкоджений корабель! — наказав старшина.

— Send out a small boat to search the damaged vessel! — the officer ordered.

Богдан - характерник поставив своє чарівне дзеркало на байдака, і, схопивши його образ на скло, кинув дзеркало в море.

Bohdan the Sorcerer turned his magic mirror toward the search boat, and having caught its image on glass, he dropped the mirror into the sea.

Умить навколо байдака з'явилися відбиті в схвильованій воді постаті вояків з шаблями й списами.

At once, all around the search boat in the turbulent waters appeared images of soldiers with sabres and lances.

— Напад на нас! — закричав старшина, і вояки почали колоти списами свої відбитки у воді.

— We are being attacked! — the officer cried out, and the soldiers began to strike at their own images in the water.

(Продовження буде)

(To be continued)